

HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG

Høgskoleadministrasjonen

NOTAT

TIL: Høgskolestyret
FRA: Høgskoledirektøren

Dato: 10.12.01
Arkiv: 01/3362
HS-sak: 087/2001

SAK: Utvidelse av audiografutdanning fra to til tre år og omdisponering av studieplasser fra sykepleie.

Tidl. sak(er):

Kopi til:

Vedlegg:

Brev fra AHS av 12.11.01
Brev fra AHS av 15.11.01
Brev til KUF av 04.10.01
Brev fra AHS av 03.10.01
Brev fra Norsk audiografforbund av 07.12.01

Innledning

Avdeling for helse- og sosialfag har ønsker å utvide audiografutdanningen fra en toårig til en treårig utdanning, og ber i brev av 12.11.01 høgskolestyret å søke KUF om dette.

Saken består av flere deler:

1. Utvidelse av audiografutdanningen fra en toårig til en treårig utdanning
2. Utvidelse av opptaksrammen for studiet.
3. Utvidelse av måltall for studenter tilknyttet audiografutdanningen
 - 3.1. Som resultat av utvidet lengde, og
 - 3.2. som resultat av økt opptak

Disse elementene kan delvis sees hver for seg, men henger også tett sammen hva gjelder punktene 1 og 3.1.

Til punkt 2 bemerkes det at høgskolen i brev av 4. oktober (vedlagt) søkte KUF om en utvidelse av opptakstallet for audiografutdanningen. Denne søknaden var uavhengig av spørsmålet om utvidelse av studietiden.

Bakgrunn og begrunnelser

Det nasjonale fagmiljøet for audiografutdanning og audiologi, har i flere år arbeidet for en utvidelse av studiet. I brev av 12.11.01 redegjør avdelingen for de faglige begrunnelsene for dette, og angir skissemessige endringer i studieplanen.

Høgskoledirektøren vil ikke gjenta begrunnelsen i sin fulle bredde, men vil peke på følgende hovedpunkter.

Som hovedbegrunnelser angir avdelingen viktigheten av:

- Å utdanne audiografer som i størst mulig grad tar utgangspunkt i brukerens behov.

- Å øke kvaliteten i utdanningen gjennom utvikling og utbygging av fagene i studieplanen.
- Å heve audiografenes kompetanse gjennom utvikling av en bedre utdanning.

I søknaden gir avdelingen en utdypende beskrivelse av audiologiområdet i Norge, audiografens fagområde, ansvarsområder og oppgaver, brukerens behov, utvikling innen utdanningen, internasjonale utviklingstendenser og forskning og utvikling. Her beskrives bl.a. endringer i brukergruppenes behov og teknologisk utvikling innen området.

På bakgrunn av dette trekker avdelingen bl.a. følgende konklusjoner:

- Økt behov for å trekke brukerperspektivet inn i utdanningen i tillegg til det teknologiske perspektivet.
 - Betingelser holdningsendringer hos fagpersonalet, studentene og i arbeidsfeltet
- Norge ligger tilbake for de øvrige nordiske land når det gjelder forskning og faglig utvikling innenfor audiologiområdet.
- Audiografutdanningens omfang må økes fra 2 til 3 år for å kunne:
 - Få nok tid til faglig refleksjon og holdningsoppbygging hos studentene.
 - Skaffe rom for økt vektlegging av brukerperspektivet og integrering av de ulike fagområdene i studiet.
 - Gi studentene bedre vitenskapelig kompetanse slik at de kan bidra til den faglige utviklingen.
 - Gi en grunnutdanning som gjør det mulig å åpne for videreutdanning på masternivå også for audiografene som yrkesgruppe.

Studieplan

Høgskolestyret vedtok i oktober 2001 retningslinjer for arbeidet med etablering av nye studier. Nå kan det hevdes at denne saken ikke dreier seg om en slik etablering, men høgskoledirektøren mener likevel det vil være nyttig å vurdere saken i henhold til disse retningslinjene.

Det foreligger ingen overordnet nasjonal rammeplan for audiografutdanning. I henhold til retningslinjene skal derfor følgende prosedyre (hovedtrekk) følges ved søknad om etablering av nye studier:

- Avdelingene utarbeider et forslag til studieplan.
- Som grunnlag for høgskolens arbeid med etableringssaker skal det foreligge:
 - Vurdering av behovet, regionalt og nasjonalt
 - Oversikt over beslektede fag/studier.
 - Oversikt over den faglige kompetansen ved avdelingen
 - Opplysninger om bibliotek tjenester, IKT-ressurser og annen nødvendig infrastruktur.
- Forslag til studieplan skal sendes på høring, og høgskolestyret forelegges sammendrag av høringsuttalelser, hvilke det er tatt hensyn til og hvilke det ikke er tatt hensyn til ved utarbeidelse av endelig forslag til studieplan.

I søknaden fra AHS av 12.11.01 foreligger det ingen endelig utarbeidet studieplan for en 3-årig audiografutdanning. Det foreligger en skisse for hvilke endringer i fagsammensetning og omfang en ser for seg innenfor rammen av en treårig utdanning. I tillegg er det vedlagt en rapport, utarbeidet av fagpersoner fra en rekke europeiske land, som bl.a. inneholder et forslag til faglig innhold i en treårig grunnutdanning innenfor generell audiologi.

Det foreligger ingen opplysninger om at denne skissen har vært sendt på høring til relevante utdanningsinstitusjoner eller andre instanser.

I søknaden av 12.11.01 er det ingen spesifikke vurderinger av arbeidsmarkedets behov for audiografer. I brev av 15.11.01 er imidlertid dette nærmere berørt, og det angis å være et klart behov for audiografer i arbeidsmarkedet. Behovet er ikke nærmere tallfestet eller dokumentert. Instituttet arbeider nå med en oversikt over ledige stillinger på landsbasis, men dette arbeidet er ikke sluttført. Mer generelt vises det til enkelte offentlige dokumenter og tidsskriftartikler som bl.a. angir at det i enkelte regioner er lang ventetid for å få høreapparat, og at dette primært skyldes at det utdannes for få audiografer. Det pekes også på demografiske forhold som vil øke behovene innenfor hørselsomsorgen i framtiden.

Det er gitt en grei oversikt over beslektede utdanninger. HiST er alene i Norge om å utdanne denne profesjonen. Beslektede utdanninger finnes innenfor pedagogikken (audiopedagoger), og tekniske utdanninger med spesialisering innen akustikk. Instituttet samarbeider med audiopedagogutdanningen ved UiO om utvikling av en felles treårig studieplan for personell med ansvar for diagnostisering og rehabilitering av hørselshemmede. Ferdigstilling av en slik studieplan ligger noe fram i tid, og er ikke i konflikt med denne saken.

HiST har en knutepunktfunksjon for utdanning av audiografer. Siden utdanningen er så liten innebærer dette også at en har et lite fagmiljø. Det er i dag knyttet 4 faste og to midlertidige stillinger til utdanningen. Dette gir et fagmiljø som er svært sårbart. En utdanning med større omfang (studietid og opptak) ville gi mulighet for å bygge opp et sterkere fagmiljø.

Studieplasser

En økning av et studiums lengde medfører, forutsatt uendret opptak, at det samlede studenttallet øker med: $\text{opptakstall} \times \text{antall års utvidelse}$. For audiografutdanningen gir det en økning i måltall fra 40 til 60 studenter. Teoretisk kunne en redusere opptaket slik at den samlede virkningen blir null, men dette ansees uaktuelt for audiografutdanningen, jf. punktet om fagmiljø.

Parallelt med ønsket om økt studielengde ønsker AHS å øke opptaket på studiet. Dette gjelder uavhengig av om studielengden er 2 eller 3 år. Med brev av 04.10.01 søkte høgskolen departementet om å øke opptaket på det toårige studiet fra 20 til 32 studenter pr. år. Dette har en enda ikke fått noe direkte svar på, men en kan konstatere at en slik økning ikke er innarbeidet i KUFs budsjettforslag. Høgskoledirektøren slutter av dette at det i øyeblikket ikke er sannsynlig at en slik økning vil bli "finansiert" av KUF gjennom tilførsel av nye måltall.

I forbindelse med ønske om utvidet studietid, ønsker nå utdanningen å ytterligere øke opptaket til 40 studenter pr. år. Dette innebærer over en periode på tre år en samlet økning i studenttallet på 80 studenter. Dette er illustrert i tabell 1.

Tabell 1: Behov for studieplasser over en treårsperiode.

År – endringsårsak	Årets endring	Samlet virkning
2002 – Opptak på 40 stud.	20	20
2003 – Opptak på 40 stud	20	40
2004 – Full klasse i nytt 3. år	40	80

Den nødvendige økningen i studieplasser kan skaffes til veie på tre ulike måter:

1. Tilførsel av studieplasser fra KUF.
2. Bruk av høgskolens "frie studieplasser".
3. Omdisponering fra andre studier.

Høgskoledirektøren er av den oppfatning at det er liten sannsynlighet for å få tilført nye studieplasser til dette formålet nå, jf. ovenfor. Videre er det høgskoledirektørens oppfatning at det vil være uheldig å ta disse studieplassene fra de plassene Høgskolestyret disponerer på fritt grunnlag. Høgskolen har allerede et svært begrenset antall frie studieplasser, og å benytte disse til flerårige grunnutdanning vil svekke styrets fleksibilitet og handlingsevne vesentlig. Da gjenstår bare omdisponering av studieplasser fra andre studieretninger.

I prinsippet kunne en slik omprioritering skje fra alle utdanninger som ikke har pålagt opptakstill fra KUF. Høgskoledirektøren kan imidlertid ikke se at utvidelse av audiografutdanningen har så høy prioritet at det er forsvarlig å hente studieplasser fra høgskolens 4 andre avdelinger. Det vil derfor måtte bli snakk om en intern omprioritering ved AHS.

Omprioritering av studieplasser fra sykepleier- til audiografutdanning.

I brev av 15.11.01 har AHS, som del av en større sak om opptak, tatt opp spørsmålet om omdisponering av studieplasser fra sykepleie til audiograf. Det er derfor naturlig å ta dette spørsmålet opp som en del av denne saken, mens de øvrige vil bli behandlet på vanlig måte i forbindelse med vedtak om opptakstill.

Høgskolen har tidligere (1999 og 2000) søkt KUF om omdisponering fra sykepleie til andre utdanninger. I begge tilfeller har begrenset tilgang på praksisplasser vært begrunnelsen for søknaden, og en har sett på disse ordningene som midlertidige tiltak. Høgskolestyret har under tvil godkjent disse søknadene om omdisponering, og samtidig pålagt høgskolen å intensivere arbeidet med å skaffe flere praksisplasser. Høgskolestyrets intensjon har hele tiden vært at høgskolen skal oppfylle sin forpliktelse om opptak på 225 studenter på sykepleie. Også departementet har gitt signaler om at den omdisponering som tidligere er godkjent, må betraktes som midlertidige tiltak, mens en arbeider for å sikre at opptak på 225 kan gjennomføres.

I avdelingens brev av 15.11.01 er det ikke gjort rede for hvilke tiltak som er gjennomført for å sikre gjennomføring av opptak av 225 studenter på sykepleie. Avdelingen viser kort til at det fortsatt er problematisk å få praksisplasser, at det ikke er kapasitet for et nytt desentralisert opptak i 2002, og at instituttet ikke ønsker et større opptak enn 205. Høgskoledirektøren er kjent med at det foregår kontinuerlig arbeid for å bedre situasjonen, og rektor har stilt til rådighet kr. 100 000,- (strategiske midler) som delfinansiering av et eget praksisprosjekt.

På forespørsel har avdelingen gitt en nærmere oversikt over tiltak knyttet til praksisfeltet for sykepleierutdanning:

"Ny rammeplan for studiet krever utvidet antall praksisuker. Det har vært en stor vekst i antall studieplasser for sykepleierutdanningen ved HIST og andre høgskoler. Det har vært stor vekst i antall studieplasser ved andre helsefagutdanninger, f.eks radiograf, vernepleierutdanning, ergoterapeututdanning. Videreutdanninger som psykisk helsearbeid o.a., samt nyetablerte videreutdanninger som kreftsykepleie og barnesykepleie, skal også ha praksisstudieplasser. Disse studiene bruker de samme praksisplassene. Derfor har disse endringene samlet

skapt press på å få tilstrekkelig og gode praksisstudieplasser både for sykepleierutdanningen og andre utdanninger innen helse- og sosialfagene.

Tiltak for å forbedre situasjonen:

- Avdelingsledelsen har jevnlig møter med ledelsen for de største praksisstudieplassene Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune og utviklet forpliktende rammeavtaler for å sikre praksisstudieplasser. Avdelingen har allerede tatt kontakt med det nye Helseforetaket for å sikre kontinuitet i kontakt.
- Institutt for sykepleierutdanning har jevnlig kontakt med sine fagmiljøer ved de store praksisplassene i regionen. Skriftlig samarbeidsavtale med fylkeskommunens fagmiljø er til god hjelp.
- Fra høst 2000 har sykepleierutdanningen lagt om organiseringen av praksisstudiene, slik at studentene er ute nesten hele året i mindre grupper om gangen. Dette for i det hele tatt å kunne møte krav om utvidet antall praksisuker i ny rammeplan.
- Avdelingen har fra 2000 satt i gang et omfattende prosjekt for å sikre tilstrekkelig med praksisstudieplasser og kvalitativt gode praksisstudieplasser i samarbeid med helse- og sosialsektoren. Særlig er samarbeidet tett med Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Prosjektet er i en første fase på mange av elementene i prosjektet og det vil ta tid og penger å fullføre arbeidet. Prosjektets elementer er:
 - Kartlegging av mulige praksisstudieplasser i hele regionen
 - Utvikling av avtaler med praksisfeltet
 - Fellesordninger for studenter
 - Høgskolens oppfølging av veiledere i praksis
 - Servicekontor for praksisområdet
 - Veiledningsutgifter ved praksis for de ulike utdanningene
 - Praksisavdeling for tverrfaglig praksis
 - Forskning og utviklingsarbeid – et samarbeidsområde mellom utdanning og praksisfelt

Fortsatt er det store problemer med å sikre tilstrekkelige med praksisstudieplasser for sykepleierutdanningen og avdelingsstyret anbefaler at 20 studieplasser overføres til Audiografutdanningen.

På bakgrunn av dette ber avdelingen om at det søkes KUF om et permanent redusert opptak på sykepleie fra 225 til 205, og at de frigjorte plassene omdisponeres til et tilsvarende økt opptak (fra 20 til 40) på audiografutdanningen. Samlet gir dette en omdisponering på 60 studieplasser over 3 år.

En slik omdisponering vil i seg selv ikke være tilstrekkelig til å dekke behovet på 80 nye plasser ved audiografutdanningen. Det dekker behovet de to første årene og halvparten av behovet i det tredje året (jf. tabell 1). I det tredje året vil en ytterligere ha behov for 20 studieplasser.

Oppsummering, konklusjoner og mulige konsekvenser.

Saken er kompleks, og inviterer også til en del strategiske overveielser i tillegg til vurdering av det faglige og ressursmessige grunnlaget for en utvidelse av studietid og opptak.

Høgskoledirektørens vurdering er at det foreligger en rekke gode og relevante faglige argumenter for ønsket om å utvide studietiden fra to til tre år. Dette henspeiler på behovet for et utvidet faglig grunnlag i utdanningen, behovet for økt oppmerksomhet om FoU, behovet for et sterkere fagmiljø og tilpasning til ny gradstruktur. På den andre siden er det mulig å føre argumenter mot en utvidelse, bl.a. samfunnsmessige kostnader ved at kandidatene kommer senere ut i arbeidslivet. Selv om det ikke dreier seg om etablering av et nytt studium, kunne det vært ønskelig at saken hadde vært ute på høring slik at eventuelle motforestillinger ble avdekket tidlig. Høgskoledirektøren anser det som viktig å komme videre i arbeidet, og legger saken fram for styret uavhengig av dette.

Hensynet til å skape et mer slagkraftig fagmiljø er også et selvstendig argument for utvidelse av opptakskapasiteten. Et så lite studium som audiograf er i dag, og med så vidt spesialisert faglig kompetanse, vil i en budsjettmodell basert på studenttall ha et svakt ressursgrunnlag. I den framtidige økonomiske situasjonen for sektoren kan det kanskje reises spørsmål ved om det vil være mulig å opprettholde et så lite og ressurskrevende studium. En evt. utvidelse av antall studenter fra 40 til 120 vil gi utdanningen en bedre ressursbase for sin virksomhet.

Det er usikkerhet knyttet til vurdering av arbeidsmarkedet for audiografer. Det kan være stor forskjell på det reelle brukerbehovet, og det antall stillinger som opprettes innenfor trange offentlige budsjetter. Det ville vært en styrke for saken om behovene i arbeidsmarkedet hadde vært bedre dokumentert, slik instituttet nå arbeider med. Audiografutdanningen har hatt en svekket søkerutvikling over de siste årene, illustrert i tabell 2. Det er ikke uten videre gitt at med dagens søkertall greier å gjennomføre et opptak på 40, og det må derfor arbeides aktivt for øke tilstrømmingen til studiet. Høgskoledirektøren vurderer det som mer realistisk å fastsette et opptaksnivå som gjør at hele behovet for nye studieplasser kan dekkes gjennom omdisponering fra sykepleie. En slik tilnærming vil gi et årlig opptak på 33-34 studenter.

En slik løsning innebærer en større omdisponering enn det en faktisk bruker på audiograf de to første årene. Dette vil kunne skaffe rom for noe økt opptak på 1-årige videreutdanninger i denne perioden, for så å fases over til audiografutdanningen det tredje året.

Tabell 2 Oversikt over gjestående venteliste

Årstall	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gjestående på venteliste etter at opptaket er avsluttet	386	165	82	59	47	44

Rektor har i samråd med dekanene avgjort at høgskolen skal gjennomføre overgangen fra gammel til ny gradstruktur fra høsten 2002. Den skissen til studieplan som følger saken synes å være skrevet i forhold til gjeldende gradstruktur. Høgskoledirektøren forutsetter at dersom en treårig studiemodell godkjennes, så vil dette være innenfor rammen av ny gradstruktur. Dette innebærer at treårig audiografutdanning fører fram til bachelorgrad, med de konsekvenser for evalueringsformer, studieintensitet etc som dette innebærer.

Med brev av 05.10.01 har KUF lagt en rekke sentrale premisser for overgangen til ny gradstruktur. Blant annet legger en til grunn at enkelte sentrale forslag til lovendringer blir vedtatt, og har derfor "forskuttet" institusjonenes myndighet til selv å opprette nye studier innenfor rammen av ny gradstruktur. Utvidelse av audiografutdanningen til tre år ligger med dette innenfor høgskolestyrets myndighet, og skal ikke sendes departementet som tidligere. Omdisponering av studieplasser fra sykepleie ligger ikke innenfor høgskolestyrets handlingsrom, og må avgjøres av departementet som tidligere.

Omdisponering av plasser fra sykepleie til audiograf vil ha noen mindre økonomiske konsekvenser ved at audiograf har høyere intern pris enn sykepleie. I den nye nasjonale finansieringsmodellen vil effekten av dette reduseres.

Etter en samlet vurdering går høgskoledirektøren inn for følgende:

- Høgskolen arbeider for å etablere en treårig audiografutdanning. Det forutsettes at avdelingen utarbeider en fullstendig studieplan tilpasset ny gradstruktur og at denne

sendes på ordinær høringsrunde. Endelig studieplan forelegges høgskolestyret i egen sak om etablering av treårig utdanning. Endelig etablering vil være avhengig av tilførsel av studieplasser til audiografutdanningen.

- På grunn av vedvarende problemer med å kunne gjennomføre pålagt opptak på sykepleierutdanning, søkes det om en permanent omdisponering på 60 studieplasser (reduisert opptak på 20 hvert år) fra sykepleierutdanningen. Subsidiært at høgskolen tildeles nye studieplasser for audiografutdanningen.
- Dersom KUF godkjenner foreslått omdisponering, tilpasses opptaket til audiografutdanningen et samlet studenttall på 100 (40+60).
- Dersom KUF godkjenner omdisponering, bortfaller høgskolens søknad om nye studieplasser av 04.10.01.
- Dersom KUF avslår søknad om omdisponering, og ikke stiller nye studieplasser til rådighet, anser høgskoledirektøren det som urealistisk å gjennomføre en utvidelse av studietiden. En eventuell søknad om etablering av treårig audiografutdanning må da følges av et forslag om intern omdisponering av studieplasser ved AHS.

Forslag til vedtak

1. Høgskolestyret har som intensjon å etablere en treårig audiografutdanning innenfor rammen av ny gradstruktur. Avdeling for helse- og sosialfag utarbeider forslag til studieplan. Denne sendes på ordinær høring, og endelig studieplan forelegges høgskolestyret i egen sak om etablering av studiet.
2. Etablering av treårig audiografutdanning er betinget av at det kan tilføres et tilstrekkelig antall studieplasser til området. Dette søkes løst slik:
 - 2.1. Det søkes til KUF om anledning til å foreta en permanent omdisponering av 20 studieplasser fra sykepleierutdanning til audiografutdanning hvert år i tre år fra høsten 2002. Dette innebærer en total omdisponering av 60 studieplasser fra sykepleierutdanning til audiografutdanning. Opptaket til audiografutdanning tilpasse et totalt studenttall for audiografutdanningen på 100 når det treårige løpet er fullt oppbygget.
 - 2.2. Subsidiært søkes det KUF om tilførsel av nye studieplasser til audiografutdanningen.
3. Dersom nødvendige studieplasser ikke kan skaffes til veie gjennom slik omdisponering eller ved tilførsel fra KUF, vil en etablering av treårig audiografutdanning være betinget at det kan omdisponeres tilstrekkelig antall studieplasser fra det frie måltallet ved AHS.